

87

№160

Український письменник Панас МИРНИЙ

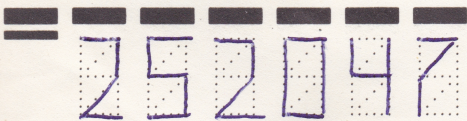
Украинский писатель
Панас МИРНИЙ • 1849 — 1920

Куда м. Київ-47,
проспект Терешоки, 50,

Кому редакції газети «Сільсь-
кі вісті»

Индекс предприятия связи	и адрес отправителя
<u>314021</u>	<u>м. Полтава,</u> <u>вул. Алмазна, 10, кв. 122,</u> <u>Кур'єрсько Олександр Дмит-</u> <u>рович</u>

Пишите индекс предприятия связи места назначения

ГОЛОДНИЙ ТРИДЦЯТЬ ТРЕТІЙ

Він увійшов у мою пам'ять назавжди як найстрашніший, найжахливіший. Просто немає для нього ніякого порівняння.

Мені тоді було лише дев'ять років, але пам'ятаю про нього багато: відомо, що дитяча пам'ять чіпка, вона не вмє узагальнювати, але вихоплює картини з життя з завидною стенографічною точністю.

Домашнє зерно, пшеничне, житнє, кукурудзяне, просяне, гречане, навіть квасоля – все було протягом тридцять дурного року забране сільськими активістами /так званими "буксирними бригадами"/ як "лишки для держави". Саме така фраза побутувала тоді.

Залишалося щось із городини – картопля, капуста, а як у кого – то й морква, буряки. Отже, на перших порах борці можна було зварити. Але який? Пам'ятаю, мати моя варила його щоденно в великому горщику. Він був рідкий–рідкий: нічого ж було в нього кидати. Я їв його з великою жадністю й багато – і, як правило, залишався голодним і знов просив чогось попоїсти. Батько у відповідь на моє скигління сердився, навіть лаяв: "Ти ж недавно їв", а мати заступалася, виправдовувала мене. Мовляв, яка ж то їжа, вона пуста, одна вода.

Дуже у великій пригоді була багаторічної давності макуха з-під соняшниквої олії. Кілька запилених кругів такої макухи лежали на горщику, і тепер їх мати з великою радістю зняла звідти й давай їх розмочувати, а потім пекти так звані "макушаники", змішані з якимось бур'яном.

Спасибі директору місцевої семирічної школи Андрію Івановичу Чумакові /загинув смертю героя в час Великої Вітчизняної війни/. Це він організував – не знаю, з яких фондів – так звані "гарячі сніданки" в школі. Дві сільські тьоті Ганна Щербинівська й Любов Кукоба по-материнськи пригощали кожного з нас, учнів, мискою супу, в якому плавала одна-однісінька чудо-галушка. З якою насолодою нетерпінням ждали ми кожного разу того "гарячого сніданку"!

Той же А.І. Чумак, як я узнав пізніше, допоміг вижити педагогам школи. Домігся, що в колгоспі їм давали щомісячно по 4 кілограми муки /сяких-таких відходів/. Яюсь у колгоспі імені Карла Лібкнехта Решетилівського району на Полтавщині сталася крадіжка: зникла з стайні велика сіра кобила. Пізніше виявилось, що її кимось убито, порізано на куски і – видно, щось стало на заваді – вкинуто в кущі на березі річки Громухівської. Діти-школярі, йдучи до школи, виявили це, і тоді місцеві власті розпорядилися /за погодженням з районним керівництвом/ віддати знайдене м'ясо активістам села, в тому числі й учителям школи.

Вкрай важко жилося зимою 1932–1933 року. А весною 33-го стало ще гірше, ще сутудніше. Коли появилася весняна зелень, мої сільчани використовували її як один із компонентів їжі. Наприклад,

до висівків найсумнівшої якості їм додавали сушені головки конюшини, пирій або спориш й випікали хліб, який називався шелушаниками або ліпениками. У пригоді ставало жишш зелене жито в полі, коли стали наливатися колоски. Від цього стали ще щастіше вмирати люди. У Ілька Худолія вимерла вся сім'я з п'яти чоловік, у Нехтодія Худолія - з п'яти померло четверо. У нашого сусіди Корнія Степановича Худолія померло два сини - Борис і Михайло, дружина. Сам же він і донька Надя якось трималися /ще один син Іван виїхав на шахти й таким чином вижив/, правда, були дуже пухлими. Корній Степанович ятеріями ловив рибу в навколишніх болотах, бувало, іноді приносив і нам трохи. Яка ж то була божественна їжа!

Якось погожого ранку Інший сусід Трохим Кузьмич Худолій зайшов на наше обійстя й так спірвола, напівпошепки /мабуть, щоб я не зрозумів/ каже моему батькові:

- Дмитро, ходімо до мене, допоможеш Горпину вкинути в яму... - І, повернувшись, пішов.

Батько пішов мовчки за ним. Я також хотів іти. Та батько наказав мені бути дома. Я не зміг перемогти цікавості, як це так: тітку Горпину, ще недавно таку щебетливу молодичку, кидати в яму. Чому в яму? І я нищечком, тихенько пішов за батьком, ховаючись то за одним кущем, то за іншим. Під одним з них я присів надовше: звідси видно було двір нашого сусіда. Невдовзі показалась фігура батька, а потім і Трохима, котрі несли тітку Горпину - один тримав її за голову, інший - за ноги. Повагом підійшли вони до ями з-під льоху й спустили в неї свою ношу, яка зависла біля стінки. У чоловіків просто не було сили кинути труп далі, в саму яму. Довелось їм руками пошхнути його далі. Потім присипали тітку землею. Стали, закурили, щось поговорили - повільно, мабуть, неохоче. Я тим часом шмигнув додому, роздумуючи, що ж сталося з тіткою Горпиною.

Один з моїх дідів Карпо Макарович Бордюг, у якого з голоду померла його дружина Мотря, залишився з двома дочками - Вірою й Галею /майже мої ровесниці/. Хтось їм наравяв ходити на найближчу залізничну станцію й там у прохожих просити милостиню. Бували, їм її давали, й вони приносили їсти й батькові. А одного разу вони не повернулися додому. Куди поділися - невідомо й до сьогодні. Правда, дід Карпо тоді й не шукав їх. Бо якби знайшов, чим їх годувати?

Люди в селі вмирили масово. Наш учитель В.Ю. Григоренко /живе й нині в Решетилівці/ ходив разом з іншими комсомольцями - допомагав у похоронах померлих людей, а вікна в пустих хатах, де померли люди, забивали нахрест дошками. То було, згадував недавно Василь Юхимович, їх комсомольське ждоручення.

Майже півсела вимерло - дітей, жінок, стариків та і колись дужих мужчин. Велика Вітчизняна війна забрала із села Кукобівка набагато більше людей.

20.06.1989 року

Олексій Дмитрович КУЗЬМЕНКО, вчитель,
відділення народної освіти ЗРСР.